

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΤΑΞΗ

ΤΙ ΕΧΕΙ ΑΛΛΑΞΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ 24η ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ; ΕΝΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σωτήριος Κ. Σέρμπος
Σεπτέμβριος 2022

Η Ελλάδα ορθά οδηγήθηκε σε μια ξεκάθαρη θέση υπέρ του Κιέβου μακριά από επιζήμιες -για μια χώρα status quo- «γκρίζες ζώνες» ουδετερότητας.

Η Αθήνα τώρα αναμένει από την ΕΕ - αλλά και το Βερολίνο ιδιαίτερα – μια προδραστική υποστήριξη ενάντια στις τουρκικές διεκδικήσεις και οριστική απομάκρυνση από τη λογική της ουδετερότητας κα του διαμεσολαβητή ίσων αποστάσεων.

Στα δυτικά Βαλκάνια ο ρόλος του παρόχου ασφάλειας και σταθερότητας με ενεργητική ευθύνη θα πρέπει να αποτελεί στόχο της ελληνικής διπλωματίας.

Περιεχόμενα

ΠΡΟΟΙΜΙΟ	2
ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΡΩΣΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ	3
ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΣΗ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	4
ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ	6
Ο ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ	7
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ	8
ΕΠΙΜΕΤΡΟ	9

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Η ρωσική εισβολή της 24^{ης} Φεβρουαρίου στην Ουκρανία εντάσσεται στη συστηματική και αναβαθμισμένη προσπάθεια του Κρεμλίνου (ειδικά μετά την κρίση του 2014), να διεκδικήσει τις ιστορικές και αργότερα χαμένες ενδιάμεσες ζώνες ασφαλείας (buffer zones) προκειμένου να ανακτήσει το ζωτικό και υψηλής αξίας για τη Ρωσία στρατηγικό βάθος έναντι της Δύσης. Σε μια απέλπιδα προσπάθεια ανάταξης της πτωτικής της πορείας και αξιοποίησης των ρηγμάτων και των αβεβαιοτήτων εντός της Δύσης. Υπό το βάρος ενός αυτοκρατορικού παρελθόντος που δεν μπορεί τόσο να σηκώσει όσο και να αποτάξει. Καθλώνοντας την ίδια σε αναχρονιστικά πλαίσια και αδυναμία αποδέσμευσης από τη μακρά παράδοση αυταρχισμού. Πέρα από την αναβίωση του 'εγκεφαλικά νεκρού' ΝΑΤΟ, ήρθε η πρωτοφανής αλλαγή στάσης της Ευρώπης με την απόφαση της Γερμανίας για εξοπλισμό και την συλλογική θέληση για κυρώσεις, περιλαμβανομένου του αποκλεισμού της Ρωσίας από δυτικές επενδύσεις-τεχνολογίες και ιδιαίτερα την σταδιακή μείωση της ενεργειακής εξάρτησης παρά το υψηλό κόστος. Αυτό δείχνει ότι η Δύση, πιθανότατα θα ελάμβανε αυτή την απόφαση ούτως ή άλλως και εφόσον μπορέσει να την διατηρήσει θα επιφέρει ισχυρότατο μακροχρόνιο πλήγμα στη Ρωσία. Επομένως, η τελευταία υποεκτίμησε και το γεγονός ότι, εφόσον δεν αντιμετώπιζε άμεση απειλή, ουσιαστικά αναλάμβανε δυσανάλογο ρίσκο καθώς ακόμη και μια νίκη στο πεδίο της μάχης, που θα προεξοφλεί την θέση της Ουκρανίας εκτός ΝΑΤΟ, θα έρθει με το κόστος της αποδυνάμωσης της ίδιας της Ρωσίας. Ακόμη χειρότερα, στην πράξη, ουσιαστικά παρέδωσε την Ουκρανία στη Δύση, τόνωσε την εθνική της ενότητα, ακόμη και τον εξοπλισμό της σε σημείο που δεν θα είχε ούτε ως μέλος του ΝΑΤΟ και επιπλέον προσέφερε στη Σουηδία και τη Φιλανδία την ευκαιρία ένταξης σε αυτό.

Μήπως όμως η Ρωσία δεν ανησυχούσε μόνο για το ΝΑΤΟ αλλά και για την προσέγγιση Ουκρανίας-ΕΕ; Διότι θα έχει θετικές συνέπειες για την Ουκρανία, όπως είχε για την υπόλοιπη Ανατολική Ευρώπη, με αποτέλεσμα να την απομακρύνει ανεπιστρεπτή; Αυτή η προσέγγιση ξεπερνάει το ζήτημα της Ουκρανικής ουδετερότητας και καταργεί πλήρως την ανεξαρτησία της, για την οποία ο πρόεδρος Πούτιν είχε ήδη εκφραστεί υποτιμητικά. Από αυτή την οπτική, εν τέλει, το ρίσκο της Ρωσίας φαίνεται να προέρχεται από το ίδιο το καθεστώς που αναγάγει την διατήρησή του σε υπέρτατο συμφέρον και αντανάκλα την αναχρονιστική αντίληψή του για τον κόσμο και ιδιαίτερα την Ευρώπη, σε βάρος του ρωσικού λαού που έχει καταστεί πιο επισφαλής.

Πέρα από το αποτύπωμα των εξελίξεων στην πορεία της Ευρώπης, στο κείμενο που ακολουθεί, αναδεικνύεται το «παράθυρο ευκαιρίας» που παρουσιάζεται για την Ελλάδα και την περιφερειακή διάσταση της εξωτερικής της πολιτικής. Με το ρόλο της και τη θέση της να αναβαθμίζονται, ίσως για πρώτη φορά μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου.

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΡΩΣΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ

Μετά την εισβολή, για την Ελληνική Δημοκρατία, η υπηρέτηση τόσο του εθνικού συμφέροντος όσο και του πυρήνα του αξιακού της παραδείγματος (εθνική κυριαρχία, διεθνές δίκαιο, ηθικές δεσμεύσεις), από κοινού με το πλέγμα ιστορικών, εθνοτικών και θρησκευτικών δεσμών με την ίδια την Ουκρανία (Μαριούπολη, Οδησός, 2^η Αγία Σοφία κ.ά.), σωστά δεν επέτρεψαν περιθώρια για «γκρίζες ζώνες» ουδετερότητας. Πόσο μάλλον όταν τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος γειτονεύουν με την Τουρκία. Η οποία, με ανανεωμένη αυτοπεποίθηση εξαιτίας της αναβάθμισής της σε γεωπολιτικό μέγεθος και ισχύ, εκτελεί σε δια-περιφερειακό επίπεδο μια αναθεωρητική πολιτική. Με ανοικτούς λογαριασμούς αναφορικά με το αυτοκρατορικό της παρελθόν και την ίδια τη Δύση. Στο πλαίσιο του νέου της καθεστώτος ως μια περισσότερο αυτόνομη κεντρική μεσαία δύναμη που θα διατηρεί ρόλο γέφυρας και το κυριότερο, ιδιότητα τρίτου πόλου μεταξύ της Δύσης και της Ευρασίας. Με τακτικές αναδιπλώσεις προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση που εμφανίζονται από μια συναλλακτική κουλτούρα επαναπροσδιορισμού θεμελιωδών «κανόνων του παιχνιδιού» και αποδεκτών ορίων άσκησης εξωτερικής πολιτικής. Με τη χρήση της στρατιωτικής ισχύος ως μέσου επίλυσης διαφορών να νομιμοποιείται από ένα πλειοψηφικό κομμάτι της τουρκικής κοινωνίας (57% σε σχετική έρευνα εκ μέρους του γερμανικού πολιτικού ιδρύματος Friedrich Ebert¹).

Με βάση τα παραπάνω, διά του αναθεωρητισμού τους, Ρωσία και Τουρκία προκρίνουν μια εναλλακτική διεθνή τάξη. Με αντιδημοκρατικό πρόσημο και σε ρήξη με το δυτικοκεντρικό μοντέλο του φιλελεύθερου διεθνισμού. Το περιεχόμενο της Κοινής Δήλωσης Ρωσίας-Κίνας (4 Φεβρουαρίου 2022) για τη «νέα εποχή» στις διεθνείς σχέσεις² επιβεβαιώνει τις σχετικές παραδοχές. Περιλαμβάνοντας την επιστροφή στα χρόνια των διευθυντηρίων των μεγάλων δυνάμεων με συνεννοήσεις για σφαίρες επιρροής και επικυριαρχίας. Στο πλαίσιο των «νέων κανόνων», έννοιες όπως εθνική κυριαρχία, δημοκρατία, κράτος δικαίου και ανθρώπινα δικαιώματα, αναθεωρούνται επί τα χείρω.

¹ <https://peace.fes.de/security-radar-2022>

² <http://en.kremlin.ru/supplement/5770>

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΣΗ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟ «ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με το διεθνές σύστημα να παραμένει σε μεταβατική περίοδο δομικών αλλαγών με ανταγωνιστικό πρόσημο, ο πόλεμος στην Ουκρανία επιταχύνει την ανάγκη ενίσχυσης της συνοχής του δυτικού μετώπου και της θωράκισης των ανεπτυγμένων φιλελεύθερων δημοκρατιών. Με τις τελευταίες να καλούνται να εκκινήσουν τη φυγή προς τα εμπρός. Αρχίζοντας από την αντιμετώπιση ζητημάτων που χρονίζουν και κακοφορμίζουν στο εσωτερικό τους (ρήγματα, αβεβαιότητες, κρίση παγκοσμιοποίησης, αυταρχικός λαϊκισμός, υποχώρηση της Δύσης). Σε διαφορετική περίπτωση, συστημικοί κίνδυνοι θα εξακολουθούν να έρχονται στην επιφάνεια κάθε φορά που οι παραδοσιακές ελίτ (σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο), απογοητεύουν έως και εκτρέπουν το κεκτημένο και την πρακτική της φιλελεύθερης δημοκρατίας, καταλήγοντας σε ρηχή και μουδιασμένη λαϊκή υποστήριξη εν μέσω γενικευμένης απάθειας ή/και αυξανόμενης κοινωνικής έντασης. Στο τέλος της ημέρας, είναι η πολιτική που παραμένει ευάλωτη και μπορεί να αποδειχθεί ως το μεγαλύτερο βαρίδι και το πλέον επισφαλές ζήτημα προκειμένου να ελεγχθεί και να διατηρηθεί η ενωμένη Ευρώπη.

Πριν από δύομιση χρόνια, σε άρθρο του στο *Foreign Affairs*, ο συνάδελφος Graham Allison, αναλύοντας την περίοδο ανανεωμένου γεωπολιτικού ανταγωνισμού μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων, υπενθυμίζει τις τρεις βασικές έννοιες που ρίχνουν φως στις μεταβαλλόμενες σχέσεις ανάμεσα στα κράτη που πρωταγωνιστούν στις εξελίξεις: σφαίρες επιρροής - ισορροπίες δυνάμεων – συμμαχίες³. Οι ανωτέρω, προσαρμοσμένες σε περιβάλλον παγκοσμιοποίησης 21^{ου} αιώνα. Ουσιαστικά, πρόκειται για τα «κλειδιά» που θα συνεχίσουν να προσδιορίζουν τόσο το ερμηνευτικό πλαίσιο όσο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εξελισσόμενης διεθνούς τάξης τα χρόνια που έρχονται. Εξαιτίας της ρωσικής εισβολής, ο αναθεωρητισμός βραχυπρόθεσμα θα αποκηρυχθεί αλλά αργότερα πιθανόν να επιστρέψει. Τότε, το μέγεθος της ελκτικής δύναμης και το εύρος εφαρμογής των φιλελεύθερων αξιών (βλ. διεθνές δίκαιο, διεθνής ευθύνη, ηθικό συμφέρον) θα εξαρτώνται από το βαθμό ιεράρχησής τους στις προτιμήσεις και τα κύρια συμφέροντα μεταξύ των μεγάλων και (κατά περίπτωση) ορισμένων εκ των μεσαίων εθνικών πρωταγωνιστών της παγκόσμιας τάξης. Σημειώνω πως το 2018, ο Γερμανός υπουργός Εξωτερικών

των Σοσιαλδημοκρατών Ζίγκμαρ Γκάμπριελ δήλωνε πως «σ' έναν κόσμο γεμάτο από σαρκοφάγους οι χορτοφάγοι περνούν πολύ δύσκολα»⁴. Με τα σημερινά δεδομένα, στην Ευρώπη θα ζήσουμε το τέλος της εποχής των χορτοφάγων. Αυτό είναι μια θετική εξέλιξη προκειμένου η ΕΕ να καταφέρει να διατηρήσει τη θέση της ως κεντρικό υποκείμενο των διεθνών σχέσεων τις δεκαετίες που έρχονται.

Όμως για να προχωρήσουμε πρέπει πραγματικά να τολμήσουμε. Χωρίς φυγή από το πρόβλημα αλλά συζητώντας διεξοδικά κυρίως για τις άβολες αλήθειες μας. Προκειμένου συλλογικά να διαφυλάξουμε τα ιδεώδη και το αξιακό πλαίσιο της φιλελεύθερης δημοκρατίας από το να βρεθούν απονευρωμένα και εν τέλει εγκλωβισμένα στα δεσμά λαϊκιστικών φαντασιώσεων. Σε διαφορετική περίπτωση, θα παραμένει ορατός ο κίνδυνος της σταδιακής οπισθοδρόμησης στα αχαρτογράφητα νερά του κοντόφθαλμου προστατευτισμού και του δηλητηριώδους εθνικισμού. Στο ενδιάμεσο, χώρες όπως η Ρωσία έχουν κάθε λόγο να συνεχίζουν να διευρύνουν και να εμβαθύνουν τα δυτικά ρήγματα μέσω κακόβουλων επιρροών υβριδικής προέλευσης. Διεσπώντας μέσω της διασποράς ψευδών ειδήσεων και αξιοποίησης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Όταν δεν έχεις να προσφέρεις θετικό αφήγημα και δεν μπορείς να ψηλώσεις, θρέφεις από τις αδυναμίες του αντιπάλου σου, προσπαθώντας να τον διαірεις και να τον διχάσεις. Δηλαδή να τον κοντύνεις. Θα χρειαστεί ισχυρή ανάκτηση της υπονομευμένης συλλογικής μας αυτοπεποίθησης προκειμένου να θεραπεύσουμε τις πληγές που έχουν ανοίξει στο δυτικό μοντέλο του φιλελεύθερου διεθισμού. Ξεκινώντας την προσπάθεια από την απόκρουση των δαιμόνων εντός των τειχών. Με αποτέλεσμα, εσωτερική και εξωτερική πολιτική να παραμένουν οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

Τούτων δοθέντων, μέχρι την 24^η Φεβρουαρίου, η φωτογραφία της Ευρώπης περικλείει μια ήπειρο με μονόπλευρο οικονομικό προσανατολισμό, εσωτερικές διαιρέσεις και αδύναμη ηγεσία, με ήπια μόνο ισχύ και δίχως κοινούς πόρους για αμυντική ανάσχεση. Ασφαλώς και είναι ο πόλεμος στην Ουκρανία που εξυφαίνει μια σοβαρή ανατροπή, καθώς η Ευρώπη με έκπληξη συνειδητοποιεί ότι η ασφάλειά της δεν είναι δεδομένη και ότι η ενεργειακή εξάρτηση από την Ρω-

3 Allison, G., 2020. The new spheres of influence: sharing the globe with other great powers. *Foreign Aff.*, 99, p.30.

4 <https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/gabriel-spiegel/1212494>

σία δεν είναι χωρίς συνέπειες. Σαν αποτέλεσμα, για πρώτη φορά εφαρμόζεται και πιθανότατα θα διατηρηθεί μια ενιαία πολιτική της ΕΕ, σε συνδυασμό με το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ, έναντι της Ρωσίας. Η Βρετανία παραμένει δραστήρια στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι παρά το Brexit. Ταυτόχρονα, η απόφαση της Γερμανίας να προβεί σε τεράστιες αμυντικές επενδύσεις την ωθούν προς την υπέρβαση, ώστε να γίνει μια περισσότερο ολοκληρωμένη δύναμη, πέρα από το οικονομικό πεδίο. Είναι θέμα συζήτησης σε τι βαθμό αυτό θα την οδηγήσει να υιοθετήσει και ένα ισορροπημένο οικονομικό υπόδειγμα, όπου θα εξάγει λιγότερο και θα δαπανά περισσότερο ή ευρύτερα αν η Ευρωζώνη θα κινηθεί προς δημοσιονομική ενοποίηση.

Σε κάθε περίπτωση, τα νέα δεδομένα ευνοούν μια ενιαία ευρωπαϊκή στρατηγική ανατρέποντας το έλλειμμα ηγεσίας που ενεθάρρυνε την ενεργειακή εξάρτηση και τις ρωσικές βλέψεις. Συντηρώντας παράλληλα την ανασφάλεια των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης. Οι τελευταίες είχαν σπεύσει, επιπλέον του ΝΑΤΟ, σε διμερείς αμυντικές συμφωνίες με τις πρόθυμες ΗΠΑ. Εγκαινιάζοντας ένα παράλληλο αλλά ουσιώδες ΝΑΤΟ. Τα τελευταία χρόνια, διακηρύξεις ευρωπαίων ηγετών προκρίνουν την ανάγκη κοινής άμυνας, συμπληρωματικής του ΝΑΤΟ, υπονοώντας ότι ούτε οι εθνικοί στρατοί ούτε το ΝΑΤΟ επαρκούν για την συλλογική ασφάλεια. Αν και στρατιωτικοί αναλυτές εκτιμούν ότι αυτό θα απαιτούσε έως μια δεκαετία, τα γεγονότα προκρίνουν τέτοιες δράσεις που θα αποτελούσαν σοβαρό βήμα εμβάθυνσης και σχετικής αυτονομίας της Ευρώπης, παρότι δεν είναι βέβαιο αν και πώς θα υλοποιηθούν. Συνολικά, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι μεσοπρόθεσμα η ενωμένη Ευρώπη θα ισχυροποιηθεί. Ως προς τον εφετινό χειμώνα, αλίμονο ως Ευρωπαίοι αν δεν καταφέρουμε να σηκώσουμε τα βραχυπρόθεσμα βάρη από τα αυξημένα κόστη σε ηλεκτρικό ρεύμα και φυσικό αέριο. Είναι το ελάχιστο συλλογικό τίμημα ελευθερίας που καλούμαστε να καταβάλουμε για να αποφύγουμε μια μεγάλη ήττα από ένα υποδεέστερο και σε φθίνουσα πορεία εθνικό-κράτος. Σπάζοντας τα δεσμά μιας επιζήμιας μονόπλευρης ενεργειακής εξάρτησης που συντηρούνταν απέναντι σ' ένα επιθετικό καθεστώς, χωρίς την παρουσία ικανών συνθηκών υγιούς προσέγγισης και ειρηνικής αλληλεξάρτησης.

Ειδικά ως προς την Ελλάδα και το μείζον για την ίδια ζήτημα εθνικής ασφάλειας (βλ. Τουρκία), η Γερμανία θα εμφανίζει μικρότερα περιθώρια για ουδέτερο ρόλο στη διαχείριση κρίσεων στην περιφέρεια και στο εγγύς εξωτερικό της Ευρώπης. Εξέλιξη που αφορά και την ίδια την Τουρκία, η οποία αν και θα παραμείνει στη λογική του αναθεωρητισμού, η αλλαγή παραδείγματος και της λογικής των ίσων αποστάσεων από το Βερολίνο, η ανάκτηση της υπονομευμένης συλλογικής ευρωπαϊκής αυτοπεποίθησης και η προτεραιοποίηση των εννοιών της εθνικής κυριαρχίας, του διεθνούς δικαίου και των ηθικών δεσμεύσεων, θα προσφέρουν ένα επιπλέον ανάχωμα στην Ελλάδα από κοινού με την πιθανή εκκίνηση την επομένη των τουρκικών εκλογών μιας πορείας αναδόμησης των ευρωτουρκικών σχέσεων. Αντιστρέφοντας την πορεία του ευρωπαϊκού αποτυπώματος που εξακολουθεί να παραμένει ανησυχητικά αναιμικό. Διεδικώντας εκ νέου την επιρροή της από κοινού με την ικανότητα της για προβολή σταθερότητας με μεγαλύτερο βαθμό αποτελεσματικότητας. Μέσω της ενεργητικής της παρέμβασης και στο πλαίσιο σφυρηλάτησης μιας ολοκληρωμένης εταιρικής σχέσης όπου ωφέλιμα θα υπηρετηθούν τόσο ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός όσο και η πολυδιάστατη τουρκική εξωτερική πολιτική. Μακριά από την πολιτική της άδειας βιτρίνας ή της ανακύκλωσης μιας συναλλακτικής σχέσης. Η οποία, μεταξύ άλλων, θα συμπεριλάβει, μέσω δεσμεύσεων, αιρεσιμοτήτων και διατλαντικών δικλείδων ασφαλείας, και τη διαδικασία εξομάλυνσης των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών. Με την επισημάνση, πως μια τέτοια εξέλιξη, ευνοϊκή και για την Ελλάδα που θα κληθεί να αξιώσει τη συνιδιοκτησία της, θα συμβεί μόνο εφόσον η τουρκική ηγεσία επιλέξει μια εκ νέου δυτικόστροφη πορεία. Όπου θα είναι κυρίως οι ΗΠΑ που θα ρυθμίσουν υπό την εποπτεία τους τον τουρκικό αναθεωρητισμό σε μια αυτόνομη μεν αλλά μη αντιηγεμονική και ικανοποιητικά δυτικοκεντρική τροχιά ως προς το τελικό της ισοζύγιο (ειδικά σε μια σειρά από κριτικού χαρακτήρα γεωγραφικές ζώνες όπου ο ρόλος της Τουρκίας για τη μεσοπρόθεσμα αποδυνάμωση της Ρωσίας παραμένει κομβικός: Μαύρη Θάλασσα, Νότιος Καύκασος, Κεντρική Ασία, Μ. Ανατολή). Επί του παρόντος, δικαιολογημένα εξακολουθούν να ανησυχούν, αν δεν επιτευχθεί μια κάποια μορφή σύνθεσης μεταξύ κοσμικών και ισλαμιστών, τι μπορεί να συμβεί εντός της μετα-ερνοτογανικής Τουρκίας.

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ

Επιστρέφοντας στην ελληνική εξωτερική πολιτική, απέναντι στην οργανική θέση και την ανανεωμένη δέσμευση της Ελληνικής Δημοκρατίας εντός της ευρωπαϊκής κοινότητας αξιών και συμφερόντων, προκύπτουν και υποχρεώσεις που απορρέουν εξαιτίας της ενεργητικής συμμετοχής και συνευθύνης της τόσο στην ΕΕ όσο και στο ΝΑΤΟ. Λαμβάνοντας όμως υπόψη την κουλτούρα της ελληνικής κοινωνίας, την ιστορική πρόσληψη της Δύσης με καχυποψία και τον βαθμό της ρωσικής διείσδυσης, οι εσωτερικές πολιτικές διαδικασίες κάθε άλλο παρά αποτελούν τον φτωχό συγγενή μιας εθνικής υψηλής στρατηγικής. Ως εκ τούτου, ακριβώς επειδή το διακύβευμα τοποθετήθηκε σε ιστορικό υψηλό, η ελληνική κυβέρνηση δεν εξάντλησε τα περιθώρια αναζήτησης διαφοροποιημένων μορφών εθνικής συνεννόησης. Πάντα με το βλέμμα στραμμένο στη σφυρηλάτηση του βέλτιστου κοινού παρονομαστή συναίνεσης. Προκειμένου, στο μέτρο του εφικτού, τα μηνύματα και η σχετική τεκμηρίωση εκ μέρους των κυρίαρχων πολιτικών δυνάμεων προς την ελληνική κοινωνία να είναι κρυστάλλινα, ανόθευτα και εκλαϊκευμένα.

Ταυτόχρονα, η αξιωματική αντιπολίτευση αντιμετώπισε ένα μείζον ζήτημα εξωτερικής πολιτικής με όρους εργαλειοποίησης της πολιτικής και εκλογικής συμπεριφοράς μερίδας της κοινής γνώμης. Αδιαφορώντας για το επιβλαβές προηγούμενο στα ζητήματα εθνικής ασφάλειας της χώρας που θα σηματοδοτούσε μια τυχόν ουδέτερη στάση της Ελληνικής Δημοκρατίας από κοινού με τα μηνύματα που θα εισέπρατταν από μια τέτοια πολιτική. Τόσο η Μόσχα όσο και η Άγκυρα. Λησμονώντας πως, λίγα χρόνια νωρίτερα, ήταν η ίδια ως κυβέρνηση που κλείδωσε στο χρονοντούλαπο της ιστορίας το φάκελο του ελληνικού αντι-αμερικανισμού με αριστερό ιδεολογικό πρόσημο. Απέναντι στα νέα δεδομένα που οφείλει να λάβει υπόψη της η στρατηγική εθνικής ασφάλειας της χώρας, το προοδευτικό πρόσημο του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ, καλείται να συμπεριλάβει σχέδιο κυβερνησιμότητας που θα λειτουργεί ως ανάχωμα απέναντι σε σειρά πολυπαραγοντικών κρίσεων που ολοένα και περισσότερο θα δοκιμάζουν την επίτευξη ενάρετων ευθυγραμμίσεων μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής. Τόσο εντός της νέας Ευρώπης που σταδιακά θα αναδύεται όσο και στην ανάγκη θεμελίωσης μια πολύ περισσότερο ανθεκτικής και με λιγότερες ανισότητες ελληνικής κοινωνίας. Απέναντι στο μέλλον που εξαιτίας και της γεωγραφίας της, με ορμή πλησιάζει.

Ο ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ

Ταυτόχρονα, με την έμφαση στο σκέλος της δημόσιας διπλωματίας, η Ελλάδα θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη τον πόλεμο στην Ουκρανία και ως προς τον ρόλο που διαδραματίζει η διεθνής κοινή γνώμη. Ενισχύοντας την εργαλειοθήκη της με μια ανανεωμένη και εξωστρεφή δημόσια διπλωματία. Ευέλικτα προσαρμοσμένη στα νέα δεδομένα. Αξιοποιώντας όλα τα διαθέσιμα σύγχρονα μέσα και ειδικά τη διεθνή επικοινωνία και το σύνολο των καναλιών της. Όπως αποδείχθηκε στην περίπτωση της Ουκρανίας, ο ρόλος της είναι καταλυτικός προκειμένου να διαχυθούν οι εθνικές θέσεις και να «κουμπώσει» το δένδρο των ελληνοτουρκικών σχέσεων (δυστυχώς ακόμα και εντός της ΕΕ εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετά κράτη-μέλη που δεν αναγνωρίζουν καν τα προβλήματά μας με την Τουρκία) με το δάσος του κεντρικού διακυβέματος της εποχής που διανύουμε. Με στόχο, μεταξύ άλλων, να προωθηθούν οι επιδιώξεις της χώρας και να αναδειχθεί στη διεθνή κοινή γνώμη η συμβολή της. Όχι ως καταναλωτή αλλά ως παρόχου ασφάλειας και σταθερότητας στο ευρύτερο περιφερειακό της υποσύστημα. Πολλαπλασιάζοντας την εικόνα της χώρας και το στίγμα της μέσω του σχεδιασμού και της εκτέλεσης στρατηγικών για την πλέον καρποφόρα επικοινωνία τους. Συγχρονισμένες με τα εργαλεία της ψηφιακής διπλωματίας. Χωρίς βέβαια να υποτιμάται ο ρόλος των συμβατικών μεθόδων που θα ρίχνουν νερό στον μύλο αναζωογόνησης και επικαιροποίησης του εθνικού μηνύματος.

Προς αυτή την κατεύθυνση, με το βλέμμα στραμμένο στον πολυκεντρικό κόσμο, προτεραιότητά της ελληνικής δημόσιας διπλωματίας και του brand Ελλάδα θα είναι να μορφοποιήσει διαφορετικές και εκλαϊκευμένες εκδοχές μηνυμάτων. Τόσο ως προς το εθνικό της παράδειγμα στον ιστορικό χρόνο και τους στρατηγικούς στόχους της εξωτερικής της πολιτικής με την ιδιότητα του παρόχου και εγγυητή σταθερότητας και ασφάλειας, όσο και ως προς την έγκαιρη αναχαίτιση των τουρκικών (πολιτικών και νομικών) προσπαθειών χειραγώγησης της διεθνούς κοινότητας. Καθιστώντας το εθνικό αφήγημα περισσότερο προσβάσιμο, εύληπτο, εξωστρεφές και διασυνδεδεμένο με τη μεγάλη εικόνα και τις περιφερειακές της διαθλάσεις. Συμπεριλαμβάνοντας στο σχεδιασμό και την υλοποίηση, επαγγελματίες με επιρροή στη διαμόρφωση της διεθνούς κοινής γνώμης ή εναλλακτικά σε επιλεγμένα εθνικά ακροατήρια πολλαπλής στόχευσης.

Με άλλα λόγια, το μάθημα δημόσιας διπλωματίας εκ μέρους του Έλληνα πρωθυπουργού ενώπιον των μελών του αμερικανικού Κογκρέσου (Μάιος 2022) καλείται να αποκτήσει χαρακτήρα μεταρρύθμισης με οργανική συνέχεια. Εντάσσοντας τη στρατηγική επικοινωνία στην εργαλειοθήκη της εφαρμοσμένης πολιτικής για την εθνική ασφάλεια της χώρας. Η εμπειρία δείχνει πως επιτυχημένοι αξιωματούχοι σε αντίστοιχες θέσεις και με τον πλουραλισμό που απαιτείται, συνοδεύονται από δημιουργικό μυαλό, διανοητική ελαστικότητα και τακτική ευελιξία. Στο τέλος της ημέρας και στην εποχή της πληροφορίας, θα εξακολουθεί να αναζητεί αυτό που σημείωσε ο Τζόζεφ Νάι: «Την καλύτερη ιστορία που κερδίζει»⁵. Με έξυπνο αφήγημα, ελκτική δύναμη και ανανεωμένη πειθώ. Αναδεικνύοντας τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα μέσω των διαθέσιμων ψηφιακών δεδομένων. Η ταυτότητα της Ελληνικής Δημοκρατίας εξακολουθεί να ξεκλειδώνει πόρτες και να απελευθερώνει δυναμικές. Εντός και εκτός ευρωπαϊκών συνόρων. Από ελίτ έως πλατιές μάζες. Από εθνικούς έως μη κρατικούς δρώντες. Το μόνο που απομένει, είναι να επιλεγούν, ανάλογα με τη χρήση, η κατάλληλη αρμαθιά κλειδιών ασφαλείας.

⁵ Nye, J.S., 2014. The information revolution and soft power. *Current History*.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Συμπερασματικά, η καθαρή θέση που έλαβε η Ελλάδα υπηρέτησε τόσο το εθνικό συμφέρον και τη στρατηγική για την εθνική ασφάλεια της χώρας, όσο και το ρόλο που καλείται η χώρα να διαδραματίσει στην περιφέρειά της. Για παράδειγμα, δεν πρόκειται περαιτέρω να χειροτερέψουν οι σχέσεις της χώρας με τη Ρωσία εξαιτίας της προσφοράς εν πολλοίς συμβολικού αμυντικού υλικού στην Ουκρανία. Η οποία εντάσσεται και στο πλαίσιο εξαργύρωσης της συμμαχικής αλληλεγγύης. Τόσο σε επίπεδο ΗΠΑ όσο και εκείνο της ΕΕ (διμερές και ενωσιακό). Με ανανεωμένη την έμφαση στους υπό διαμόρφωση ενδο-ευρωπαϊκούς συσχετισμούς ισχύος και κοινοτικής διαπραγμάτευσης. Έναντι τόσο στα θέματα εθνικής ασφάλειας που αφορούν την Τουρκία όσο και ευρύτερα στο πεδίο της ευρωπαϊκής άμυνας. Με τη χώρα μας να επιθυμεί την επανekκίνηση του εγχειρήματος και της μεσοπρόθεσμης ανάδειξής της σε κράτος-μέλος πρώτης γραμμής.

Ξεκινώντας από την ίδια της τη γειτονιά και αποδίδοντας αναβαθμισμένη προσοχή στη βαλκανική της περίμετρο. Εκεί δηλαδή που παραμένει διάχυτη η παρατεταμένη αίσθηση αβεβαιότητας για το μέλλον των Δυτικών Βαλκανίων. Η περίοδος όπου η ΕΕ προσποιείται πως διευρύνεται και οι χώρες της περιοχής προσποιούνται πως μεταρρυθμίζονται έπρεπε να είχε ήδη λάβει τέλος. Με τη συνέχιση της έλλειψης σαφούς δέσμευσης και προτεραιοποίησης στην πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ, μεσοπρόθεσμα, η βαριά κληρονομιά του παρελθόντος από κοινού με την άνοδο του εθνικισμού ως εργαλείο επιβίωσης αδύναμων εθνικών-κρατών εν μέσω μιας εύθραυστης περιφερειακής ισορροπίας δυνάμεων, θα καταστεί μη βιώσιμη και εν τέλει θα καταρρεύσει. Στο ενδιάμεσο, η Ευρώπη χάνει τη μάχη της αξιοπιστίας και της συνέπειας χωρίς επιπλέον να διαθέτει ένα συγκροτημένο πλάνο διαχείρισης των κρίσεων σε Βοσνία-Ερζεγοβίνη και Κόσοβο «έξω από το κουτί» της κλασικής συνταγής της διεύρυνσης. Με την ευρωπαϊκή τους προοπτική κλονισμένη και υπονομευμένη και τη δημοκρατική οπισθοδρόμηση ορατή διά γυμνού οφθαλμού, οι αναμικτές μεταρρυθμιστικές τοπικές ηγεσίες (με υποβαθμισμένη τόσο τη νομιμοποίηση τους όσο και την ελκτική δύναμη της ΕΕ), έρχονται επιπλέον αντιμέτωπες με μία περίοδο ανανεωμένης επιστροφής της γεωπολιτικής και των εθνικών ανταγωνισμών εκ μέρους τρίτων δυνάμεων για σφαίρες επιρροής (Ρωσία, Τουρκία, Κίνα, χώρες του περσικού Κόλπου).

Μπαίνοντας πιο βαθιά και ουσιαστικά στα ζητήματα της ασφάλειας και σταθερότητας στα Δυτικά Βαλκάνια, η Ελλάδα καλείται να επιστρέψει στο φυσικό της χώρο με

όρους ισχυρότερης εθνικής αυτοπεποίθησης, ενεργητικής ευθύνης και ελκτικής δύναμης. Υπηρετώντας τόσο το εθνικό της συμφέρον σε διμερές και περιφερειακό επίπεδο όσο και των εταίρων και συμμάχων της στις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Απαλλαγμένη από τα βαρίδια της αμυντικής νοοτροπίας και των φοβικών συνδρόμων. Κερδίζοντας τη μάχη της αξιοπιστίας μ' ένα αυτόφωτο και συγκροτημένο πλάνο διαχείρισης των ανοικτών κρίσεων.

Η Αθήνα για παράδειγμα, τόσο με την ιδιότητα της περιφερειακής δύναμης όσο και εκπροσωπώντας την ευρωατλαντική Δύση, θα έπρεπε να είχε προδραστικά επιλέξει τη «φυγή προς τα εμπρός». Δραστηριοποιούμενη με την ιδιότητα του κύριου διαμεσολαβητή μεταξύ Σκοπίων και Σόφιας. Για την επίλυση των διαφορών τους και την εκκίνηση ενταξιακών διαπραγματεύσεων για τη Βόρεια Μακεδονία. Από την άλλη πλευρά, ο ορισμός από την Ελλάδα ειδικού απεσταλμένου για τα Δυτικά Βαλκάνια από κοινού με την πρωτοβουλία ένταξης των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ το 2033, αξιολογούνται ως βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Θα απαιτηθεί όμως ευρύτερος στρατηγικός συντονισμός και ένωση δυνάμεων, μεταξύ άλλων με κράτη-μέλη της ΕΕ που ασπάζονται το ίδιο σχέδιο για το τρίπτυχο δημοκρατία-ασφάλεια/σταθερότητα-ευημερία.

Τέλος, στα νέα δεδομένα που θα ενισχύσουν το αποτύπωμα της βαλκανικής διάστασης της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, εντάσσεται όχι μόνο η ενεργειακή αλλά και ευρύτερα γεωπολιτική αναβάθμιση της Αλεξανδρούπολης, Μέσω της παρουσίας στρατηγικών υποδομών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Με την Ελλάδα να αναβαθμίζεται σε ενεργειακό τροφοδότη και κόμβο μεταφοράς φυσικού αερίου τόσο προς τα Βαλκάνια όσο και ευρύτερα προς χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Αξίζει να σημειωθεί πως από το 2014, μετά την κρίση στην Ουκρανία και με το ρωσοτουρκικό εκκρεμές να συνεχίζει να ταλαντεύεται, μέσω τακτικών αναδιπλώσεων, από οιονεί συμμαχία έως οιονεί αντιπαράθεση, οι ΗΠΑ ήταν υποχρεωμένες να προετοιμαστούν για πολλαπλά σενάρια εξελίξεων. Μειώνοντας τον μελλοντικό βαθμό εξάρτησής τους από την Τουρκία σχετικά με τον κρίσιμο ρόλο των Δαρδανελίων. Σχεδιάζοντας και υλοποιώντας μια δεύτερη γραμμή άμυνας, αυτή τη φορά σε ελληνικό έδαφος. Εξέλιξη που σήμερα ακόμα περισσότερο ευνοεί την περιφερειακή ισορροπία δυνάμεων και τη σύμπλεξη εθνικών και διατλαντικών συμφερόντων. Οδηγώντας σε ενίσχυση της θέσης της Ελλάδας σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Καταληκτικά, στο πλαίσιο των όσων δεν έγιναν τα χρόνια που προηγήθηκαν της εισβολής, αυτό που έλειψε σε επίπεδο εθνικής και ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας, ήταν μια μεγαλύτερη αυτοκριτική όσον αφορά τα λάθη και της ίδιας της Δύσης (ΗΠΑ, ΕΕ) έναντι της Ρωσίας. Τόσο τη δεκαετία του '90 (αγνόηση της ανάγκης διαμόρφωσης συνθηκών αλλαγής της αντίληψης της Ρωσίας για την μελλοντική της πορεία και ταυτόχρονα ταχεία πρόκριση της «παγκόσμιας φιλελεύθερης τάξης» εις βάρος του «γεωπολιτικού ρεαλισμού») πριν από την άνοδο του Πούτιν στην εξουσία όσο και μετά το 2008 και κυρίως μετά το 2014 και την κρίση στην Ουκρανία. Χωρίς επ' ουδενί τα ανωτέρω να συνιστούν ψήγμα νομιμοποίησης προκειμένου ο Ρώσος πρόεδρος να προχωρήσει σε «διόρθωση» της ιστορίας και άρνησης του δικαιώματος ύπαρξης της Ουκρανίας ως έθνους-κράτους. Στο τέλος της ημέρας, παραμένει ουσιώδες πως ένα από τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τις ανεπτυγμένες δημοκρατίες από τα αυταρχικά καθεστώτα είναι πως οι πρώτες μαθαίνουν από τα λάθη τους και τα διορθώνουν, διατηρώντας τη θεσμική τους μνήμη. Πόσω μάλλον εκείνα που αφορούν τη μελέτη της ιστορίας και της γεωγραφίας. Συνεχίζοντας να κρινόμαστε από τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε το παρόν για να χτίσουμε το μέλλον. As the masters and not the servants of our shared destiny. By all means, the unfinished business should not be put on hold.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ο κ. **Σωτήριος Κ. Σέρμπος** είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και Σύμβουλος Εξωτερικής Πολιτικής & Διεθνών Σχέσεων στην Κ.Ο του ΠΑΣΟΚ-Κίνημα Αλλαγής. Πρώην Επιστημονικός Διευθυντής Σχεδιασμού Πολιτικής στο ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών.

ΕΚΔΟΤΗΣ

Friedrich-Ebert-Stiftung
Athens Office
Neofytou Vamva 4 | 10674 Athens | Greece

Responsible:
Arne Schildberg | Director
Phone: +30 210 72 44 670
<https://athens.fes.de>

Email:
info.athens@fes.de

Commercial use of all media published by the Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) is not permitted without the written consent of the FES.

ΤΙ ΕΧΕΙ ΑΛΛΑΞΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ 24Η ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ; ΕΝΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία πέρα από την αναζωογόνηση και την αναβάθμιση του 'εγκεφαλικά νεκρού' ΝΑΤΟ στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφαλείας, προκάλεσε και την πρωτοφανή στροφή πολιτικής εκ μέρους της ΕΕ. Τόσο με την απόφαση της Γερμανίας για εξοπλισμό όσο και ευρύτερα. Ανατρέποντας πλήρως τις εκτιμήσεις του Κρεμλίνου, διαμορφώθηκε και διατηρείται ένα συλλογικό ευρωπαϊκό μέτωπο για την επιβολή κυρώσεων στη Ρωσία. Επιπλέον, τα νέα δεδομένα ευνοούν μια ενιαία ευρωπαϊκή στρατηγική που τώρα θα συνδέει τα ζητήματα της οικονομίας με εκείνα της ασφάλειας. Ανατρέποντας το έλλειμμα ηγεσίας και την απουσία συλλογικής άμυνας που επέτειναν την ενεργειακή εξάρτηση και ενθάρρυναν τη ρωσική στρατηγική. Για την Ελληνική Δημοκρατία, η υπηρετήση τόσο του εθνικού συμφέροντος όσο και του πυρήνα του αξιακού της παραδείγματος (εθνική κυριαρχία, διεθνές δίκαιο, ηθικές δεσμεύσεις), από κοινού με το πλέγμα ιστο-

ρικών, εθνοτικών και θρησκευτικών δεσμών με την ίδια την Ουκρανία ορθά οδήγησαν σε μια ξεκάθαρη θέση υπέρ του Κιέβου. Μακριά από επιζήμιες -για μια χώρα status quo- «γκρίζες ζώνες» ουδετερότητας. Πόσο μάλλον όταν τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος γειτονεύουν με την Τουρκία. Μια χώρα που σταθερά παραμένει σε αναθεωρητική τροχιά και συναλλακτική αντίληψη των διεθνών σχέσεων. Πλέον, με ιδιότητα τρίτου πόλου μεταξύ της Δύσης και της Ευρασίας και φιλοδοξίες κατάκτησης, σε Αιγαίο και Αν. Μεσόγειο, ρόλων περιφερειακού τοποτηρητή και κομβικής ναυτικής δύναμης. Λαμβάνοντας υπόψη τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα και τις συνεχιζόμενες προκλήσεις για τη φιλελεύθερη διεθνή τάξη, η Αθήνα τώρα αναμένει από την ΕΕ - αλλά και το Βερολίνο ιδιαίτερα - μια προδραστική υποστήριξη ενάντια στις τουρκικές διεκδικήσεις και οριστική απομάκρυνση από τη λογική της ουδετερότητας και του διαμεσολαβητή ίσων αποστάσεων. Από κοινού με την ανάγκη, μακριά

από την πολιτική της «άδειας βιτρίνας» και με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, ευρύτερης αναδόμησης των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας. Ταυτόχρονα, από την πλευρά της, η ελληνική δημόσια διπλωματία θα πρέπει να αξιοποιήσει τη χρήση της στρατηγικής επικοινωνίας. Δια της ανάδειξης στη διεθνή κοινή γνώμη της συμβολής της. Όχι ως καταναλωτή αλλά ως παρόχου ασφάλειας και σταθερότητας στο ευρύτερο περιφερειακό της υποσύστημα. Συμπεριλαμβάνοντας και τα δυτικά Βαλκάνια. Με την Ελλάδα, αναβαθμισμένη μέσω της Αλεξανδρούπολης, να καλείται να επιστρέψει στο φυσικό της χώρο με όρους ισχυρότερης εθνικής αυτοπεποίθησης, ενεργητικής ευθύνης και ελκτικής δύναμης. Υπηρετώντας τόσο το εθνικό της συμφέρον σε διμερές και περιφερειακό επίπεδο όσο και των δι-ατλαντικών εταίρων και συμμάχων της. Ο ρόλος για παράδειγμα του κύριου διαμεσολαβητή ανάμεσα σε Σκόπια και Σόφια θα μπορούσε να αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της Αθήνας.